

Весна Ђорђевић*

Институт за српски језик САНУ, Београд

Марина Николић*

Институт за српски језик САНУ, Београд

Ђорђе Оташевић*

Институт за српски језик САНУ, Београд

ГРАЂА ЗА РЕЧНИК НОВИХ РЕЧИ (7)

Грађа за речник нових речи доноси неологизме који су се у српском језику појавили у последњих двадесетак година. Овде обрађени неологизми нису забележени у речнику „Do you speak anglosrpski? : Rečnik novijih anglicizama“ Вере Васић, Твртка Прћића и Вере Нејгебауер (Нови Сад: Змај, 2001), „Великом речнику страних речи и израза“ Ивана Клајна и Милана Шипке (Нови Сад: Прометеј, 2006) и „Речнику српскога језика“ (Нови Сад: Матица Српска, 2007).

Речнички чланак садржи највише осам целина: 1) семантичка дефиниција, 2) илустративни примери (цитати), 3) порекло одредничке речи или синтагме (етимологија), 4) фонетске и морфолошке варијанте одредничке речи или синтагме, 5) синоними одредничке речи или синтагме, 6) семантичка област којој одредничка реч или синтагма припадају, 7) детерминативи – одредничке речи (најчешће именице) употребљене као друга врста речи (најчешће као придев), 8) лингвистичке напомене.

Семантичке дефиниције су лексикографске а не енциклопедијске и садрже само ону количину енциклопедијских информација која је неопходна за успешну семантичку идентификацију одредничке речи или синтагме. За свако значење наводи се од три до пет илустративних примера (цитата). Они су понекад знатно дужи него што је у дескриптивној лексикографији уобичајено. У тим случајевима њихов задатак је да пруже додатне енциклопедијске податке. За текстове са интернета због уштеде простора и прегледности нису навођене пуне адресе јер је уз помоћ било којег претраживача могуће лако утврдити о којем се тексту ради.

---

* vesna.djordjevic@isj.sanu.ac.rs

* marina.nikolic@isj.sanu.ac.rs

* djordje.otasevic@isj.sanu.ac.rs

Семантички неологизми су означени звездицом (*). Коса црта (/) показује да је у оригиналном тексту реченица после ње прва реченица у следећем пасусу (најчешће се среће након новинских наслова). Три тачке између угластих заграда ([...]) означавају да је део оригиналног текста изостављен.

Аутори Грађе и уредништво *Новоречја* ће бити захвални свим читаоцима који нам укажу на рогобатне неологизме страног порекла који се још нису одомаћили у српском језику и пошаљу предлоге за речи домаћег порекла којима се они евентуално могу заменити (за одомаћене речи страног порекла, колико год да су незграпне и неуклопљене, највероватније је сувише касно). Такве предлоге ћемо наводити у осмој целини речничког чланка.

СКРАЋЕНИЦЕ:

ж.р.	— именица женског рода	несврш.	— глагол несвршеног вида
енгл.	— енглески језик	прид.	— придев
мн.	— множина	прил.	— прилог
м.р.	— именица мушког рода	сврш.	— глагол свршеног вида
непром.	— непромењива реч	с.р.	— именица средњег рода
нераспр.	— нераспрострањено		

ри́бӯт и рӣбӯт м. р.

❶ дефиниција *нова верзија филма, телевизијске серије или компјутерске игре с измењеним или допуњеним сценаријом.*

❷ цитати Тизер по атмосфери и музици делује примамљиво, али треба бити опрезан јер са изузетком „Буђења силе” ниједан рибут, приквел или сиквел великих франшиза последње трећине XX века (Индијана Џонс, Звездане стазе, Терминатор, Супермен, Робокап, Конан, Страва у улици Брестова) није испоручио оно што се маркетиншким подгревањем емоција и носталгије, очекивало (rtv.rs, 7. 9. 2017); „Фантастична четворка” ће доживети своје четврто филмско издање, али ће овога пута екипа бити нешто другачија и овај филм, од кога фанови очекују много, представља рибут франшизе (politika.rs, 29. 7. 2015); Блеков „Предатор” је званично рибут, али је и четврти део ове познате франшизе која је започела 1987. године и остала запамћена захваљујући Арнолду Шварценегеру, који се нашао у главној улози вође

специјалне јединице послате у џунгле Јужне Америке да спаси таоце (dnevnik.rs, 28. 6. 2018); Нови амерички „рибут” о краљу чудовишта снимљен је са истинитом катастрофом у позадини (glassrpske.com, 8. 6. 2014); Продукцијска кућа Ворнер брос ради на рибуту филмске трилогије Матрикс. Све је још у фази преговора и није јасно да ли ће сестре Вачовски писати и режирати планирани филм, нити да ли ће у њему глумити оригинална глумачка постава (rs.n1info.com, 16. 3. 2017); Захваљујући својој заради филм је у предстојећих 5 година добио 2 наставка под насловима Клетва 2 и Клетва 3, док је *рибут* најављен за 2019. (sr.wikipedia.org);

③ порекло енгл. reboot.

④ варијанте ребут.

⑥ област филм, телевизија, компјутерске игрице.

рибу̀товāње и рѝбутовāње с. р.

① дефиниција *прављење нове верзије филма, телевизијске серије или компјутерске игре с измењеним или допуњеним сценаријом.*

② цитати Razmaci između nemogućih misija se proređuju, doduše ni on neće biti mlađi. Na redu je *ributovanje* „Top gan-a” (rtv.rs, 23. 9. 2018); Ukidaju fenomenalne serije jer „puno košta” a onda bacaju pare na *ributovanje*, *rimejkovanje* nečega što niko nije tražio (twitter.com, 13. 11. 2019); Napravite novu seriju, dosta *ributovanja* više (twitter.com, 11. 11. 2020).

③ порекло према енгл. reboot.

⑥ област филм, телевизија, компјутерске игрице.

рибу̀товати и рѝбутовати, -ујѐм свр.

① дефиниција *направити нову верзију филма, телевизијске серије или компјутерске игре с измењеним или допуњеним сценаријом.*

② цитати Posle deceniju i po pauze, i čitavog niza oprečnih filmova katastrofe (Twister, Danteov vrh, Vulkan, Dan Nezavisnosti, Godzila, King Kong...), ali i oživljavanja Ratova Zvezda, Indijane Džonsa i drugih srodnih franšiza, studio Univerzal je *ributovao* dinosauruse, u SVETU IZ DOBA JURE, koji je 2015-te iznenađujuće prošao, zaradivši preko milijardu dolara (blic.rs, 1. 7. 2018); Kruže i glasine o ekranizaciji serijala „Flešpoint”, odnosno o snimanju događaja koji je „*ributovao*” stripski univerzum (fantasticnivodic.com, 1. 7. 2018); Kirnan Šipka mi je uvek delovala kao zla devojčica i izgleda da nisam samo ja to primetio, već i Netflix koji je *ributovao* čuvenu seriju Sabrina, samo što nije u pitanju slatka komična serija (de-

damilorad.com, 20. 9. 2018); Kao što znamo, Criterion je već *ributovao* Hot Pursuit i Most Wanted, pa se Underground čini kao logičan sledeći korak (gamefun.rs, 12. 4. 2013).

③ порекло према енгл. reboot.

⑥ област филм, телевизија, компјутерске игрице.

свињски грип м. р.

① дефиниција *високозаразна болест проузрокована вирусом H₁N₁, која се 2009. године раширила светом и довела до пандемије.*

② цитати Izazivač *svinjskog gripa* (tzv. Мексиčkog gripa) je virus influenza H₁N₁. Nastao je mutacijom humanog, ptičjeg i svinjskog virusa (izjzkg.rs); Istraživači u Kini otkrili su novi tip svinjskog gripa koji je sposoban da izazove pandemiju, kaže se u studiji koja je objavljena u ponedeljak u američkom naučnom časopisu PNAS. Pod imenom G4, virus ima genetičko poreklo od soja H₁N₁, koji je izazvao pandemiju 2009. godine (glasamerike.net, 30. 6. 2020); Poslednja pandemija proglašena na svetskom nivou pre korona virusa bila je pandemija virusa A(H₁N₁), poznatijeg i kao svinjski grip, proglašena 2009. godine i na snazi je bila više od godinu dana (danas.rs, 15. 3. 2002); Gde je nestao svinjski grip, postavlja pitanje sve veći broj ljudi širom sveta i to u trenutku kada broj slučajeva zaraze opada, a rastu zalihe neupotrebljenih vakcina, naveo je Bi-Bi-Si (rtv.rs, 19. 2. 2010); Za označavanje bolesti je u početku korišćen termin „svinjski grip”. Zbog bojazni da će upotreba tog termina dovesti do smanjene potražnje za svinjskim mesom, počeli su da se koriste i drugi nazivi za ovo oboljenje, kao što su „meksički grip”, „novi grip”, „grip H₁N₁”, „severnoamerički grip”, „novel grip” i dr. (telegraf.rs, 23. 1. 2020).

⑤ синоними грип H₁N₁, мексички грип, новел грип, нови грип, северноамерички грип.

⑥ област медицина.

северноамерички грип м. р.

① дефиниција *високозаразна болест проузрокована вирусом H₁N₁, која се 2009. године раширила светом и довела до пандемије.*

② цитати Za označavanje bolesti je u početku korišćen termin „svinjski grip”. Zbog bojazni da će upotreba tog termina dovesti do smanjene potražnje za svinjskim mesom, počeli su da se koriste i drugi nazivi za ovo oboljenje: „meksički grip”, „novi grip”, „grip H₁N₁”, „severnoamerički grip”, „novel grip” (rts.rs, 1. 11. 2009); Светска организација за здравље живо-

тиња предлаже да се вирус назове „Северноамерички грип”, по географском пореклу, као што је то био случај са „шпанским грипом” који је 1918–1919. однео више од 50 милиона људских живота (politika.rs, 27. 4. 2009); Isprva је u medijima nazvan svinjskim gripom, mada је kasnije WHO preporučila да је umesniji naziv „severnoamerički grip”, naročito jer širenje zaraze nema veze sa konzumiranjem svinjskog mesa (vreme.com, 30. 4. 2009); Nije opravdano bolest nazvati tako, а ujedno се nameće pitanje зашто се променио standard, jer ако се azijski grip nazvao по kontinentu или пак španska groznica по zemlji u kojoj се појавио зар nije логично да се grip nazvao „meksički grip” или „severnoamerički grip”? (intercaffе.com).

⑤ синоними грип H₁N₁, мексички грип, новел грип, нови грип, свињски грип.

⑥ област медицина.

СИКВЕЛ м. р.

① дефиниција *књижевно дело, позоришна представа или филм који настављају причу или развијају идеју раније објављеног дела.*

② цитати И као по рецепту за добру рекламу за кафу, чија је атмосфера наглашена породичним окупљањима, топлином дома и осталим прилично традиционалистичким темама, овај еросом набијени шокантни позив на поверење, стишава страсти увођењем старије генерације. Сиквел (да употребимо филмску терминологију – наставак) ове рекламе поново преиспитује појам поверења – муж од жене сакрива новац, а она, пак, тајно тај исти новац односи у банку (politika.rs, 18. 8. 2007); Филип К. Дик је имао намеру да можда напише наставак, *сиквел*, свог романа *Човек у високом дворцу* (fantastika.in.rs); Najiščekivaniји filmski sikvel за legendarno дело Ridliја Skota ukazuje да će bitka biti mnogo опаснија od sukoba sa par odbeglih replikanata (vice.com, 9. 5. 2017); Шта су то „сиквел” и „приквел”? Ја сам чуо за српске речи „наставак” и „преднаставак” (juznevesti.com, 5. 1. 2016); Kada је u pitanju reč „sikvel” (sequel), naravno да се она може заменити rečју – nastavak, s tim да је она овде iskorišćена u kontekstu razlikovanja epizoda u serijalu „Ratovi zvezda” које су snimljene као hronološki nastavci („Zvezdani ratovi/ Nova nada”, „Imperija uzvraća udarac” и „Povratak Džedaja”) od onih који су snimljeni kasnije („Fantomска pretnja”, „Napad klonova” и „Osveta Sita”) (juznevesti.com, 8. 1. 2016).

③ порекло енгл. sequel.

⑤ синоними наставак.

⑥ област УМЕТНОСТ.

скајбџ м. р.

① дефиниција *спорт који се игра у двоје рекетом и лоптицом на трави, песку или вештачкој трави.*

② цитати Skajbol je sport sličan skvošu i najatraktivniji je kada se igra na pesku ili travi. U Evropi je slabo zastupljen, jer fabrika koja proizvodi terene se nalazi samo u Južnoj Africi (blic.rs, 10. 8. 2018); Skajbol je jedan od najmlađih sportova na svetu. Osnovan je 1998. godine u SAD. U Evropi je prvi put osnovan 2000. u Nemačkoj. U Srbiji postoji od 2003. godine, kada je osnovan Skajbol savez Srbije, a brzo je krenulo sa predstavljajima i promocijama (skyballsrbija.com); Možda i najmlađi sport koji se predstavio na Sajmu sporta, bio je skajbol. Sport sličan skvošu, ali možda i atraktivniji, jer se najbolje igra na pesku ali i na svim drugim podlogama. Najmlađi skajbolaš Dositej odigrao je nekoliko poteza sa ministrom, izazvavši oduševljenje kod prolaznika. (kurir.rs, 2. 12. 2015); Na pedesetak štandova predstavljeni su sportovi poput karatea, fudbala, ragbija, biciklizma, pikada, jedrenja i bridža, kao i softbol, skajbol (danars.rs, 26. 7. 2009); Igrači skajbola, mladog sporta na ovim prostorima, seniorsku sezonu završili su mečevima Prvenstva Srbije. Mečevi su igrani na veštačkoj travi u Beogradu (atastars.rs).

③ порекло енгл. skyball.

⑥ област СПОРТ.

⑦ детерминативи Redovna Skupština Skajbol saveza Srbije biće održana 29. januara u Beogradu (skyballsrbija.com, 14. 1. 2018); Pod pokroviteljstvom Ministarstva omladine i sporta održan je kamp skajbol sporta u Karatašu. (sport.blic.rs, 10. 8. 2017); Скајбол репрезентација Србије тестирана је данас у Републичком заводу за спорт. Њих петоро су прошли моторичка тестирања (rzsport.gov.rs, 25. 1. 2011); Nijedan skajbolaš ili skajbolašica ne može da nastupi na skajbol takmičenjima u organizaciji Skajbol saveza Srbije dok nije registrovan (skyballsrbija.com); Skajbol savez Srbije, na sednici, održanoj 29. januara 2018. godine, a na predlog predsednika Skupštine i Upravnog odbora Skajbol saveza Srbije, kao i članova Skupštine, donosi SPORTSKA PRAVILA SKAJBOL SAVEZA SRBIJE (skyballsrbija.com, 29. 1. 2018).

скајбòлāш, -āша м. р.

❶ дефиниција *особа која се бави скајболом (= спортом који се игра у двоје рекетом и лоптицом на трави, песку или вештачкој трави); мушка особа која се бави скајболом.*

❷ цитати Можда и најмлађи спорт који се представио на Сајму спорта, био је скајбол. Спорт сличан сквошу, али можда и атрактивнији, јер се најбоље игра на песку али и на свим другим подлогама. Најмлађи скајболош Dositej одиграо је неколико poteza са министром, изазвавши одушевљење код пролазника (kurir.rs, 2. 12. 2015); Nijedan скајболош или скајболошица не може да наступи на скајбол такмичењима у организацији Скајбол saveza Србије док није регистрован (skyballsrbija.com); Klubovi су дужни да до 1. марта сваке године у saveзу пријаве уколико имају скајболоше или скајболошице аматере са потписаним уговором или професионалце (skyballsrbija.com).

❸ порекло према енгл. skyball.

❹ синоними скајболер.

❺ област спорт.

❻ напомене Нераспрострањено.

скајбòлāшица ж. р.

❶ дефиниција *женска особа скајболош.*

❷ цитати Nijedan скајболош или **скајболошица** не може да наступи на скајбол такмичењима у организацији Скајбол saveza Србије док није регистрован (skyballsrbija.com); Klubovi су дужни да до 1. марта сваке године у saveзу пријаве уколико имају скајболоше или скајболошице аматере са потписаним уговором или професионалце (skyballsrbija.com); Скајболоши и скајболошице свих категорија морају бити регистровани у Скајбол saveзу Србије. Сви регистровани скајболоши и скајболошице обавезни су да се придржавају Statuta Скајбол saveza Србије и Pravila, Pravilnika које propиsuje УО (skyballsrbija.com).

❸ порекло према енгл. skyball.

❹ синоними скајболерка.

❺ област спорт.

❻ напомене Нераспрострањено.

скајболер м. р.

❶ дефиниција *особа која се бави скајболом (= спортом који се игра у двоје рекетом и лоптицом на трави, песку или вештачкој трави); мушка особа која се бави скајболом.*

❷ цитати Andrejević najbolji skajboler. / Skajboleri su održali završni turnir u seniorskoj konkurenciji (mešoviti). Domaćin je bio SC Lokomotiva (savremenisport.com, 6. 10. 2015); Softbolaši, dizači tegova i skajboleri prikupili 28.500 za nastradale u poplavama (atastars.rs, 13. 6. 2018); Ostaje žal što u završna tri kruga takmičenja nije igrao Branko Kerkez, prvak Evrope iz 2010. i najtrofejniji skajboler u Srbiji (skyballsrbija.com); A sve su to pratili mladi skajboleri koji su bili na Kampu u Zavodu za sport u Košutnjaku (b92.net, 7. 12. 2018); Ciljne grupe i krajnji korisnici su nam bili mladi i talentovani sportisti, softbolašice, softbolaši, skajboleri i skajbolerke (sportskisavezbeograda.org.rs, 7. 8. 2018).

❸ порекло према енгл. skyball.

❹ синоними скајболаш.

❺ област спорт.

❻ напомене Нераспрострањено.

скајболерка ж. р.

❶ дефиниција *женска особа скајболер.*

❷ цитати Igraće se turnirski, skajboleri i skajbolerke ce prikupljati bodove i praviće se tabela (skyballsrbija.com); Ciljne grupe i krajni korisnici su nam bili mladi i talentovani sportisti, softbolašice, softbolaši, skajboleri i skajbolerke (savremenisport.com, 7. 12. 2018).

❸ порекло према енгл. skyball.

❹ синоними скајболашица.

❺ област спорт.

❻ напомене Нераспрострањено.

❼ напомене Не препоручује се изворно писање (*skyrunning*).

скиатлџ м. р.

❶ дефиниција *скијашко такмичење у коме такмичари један део стазе прелазе класичним скијањем, а други део скијањем на дасци.*

❷ цитати Такмичење у женској конкуренцији у скиатлону одржано је на скијашком комплексу „Лаура” у оквиру XXII Зимске олимпијаде у Сочију. Такмичарке су половину стазе (7,5 km) скијале класичним, а половину слободним стилем (rs.rbth.com, 9. 2. 2014); На Олимпијским играма 2014. године одржаним у Сочију освојио је две златне медаље, злато на дистанци од 15 km класичним стилем као и злато на дистанци од 30 km у дисциплини скиатлон (sr.wikipedia.org); Сутра се одржава скиатлон (комбинација класик и слободног стила) (avangarda.in, 27. 12. 2011); Скиатлон је спорт који, упркос садашњем називу, није нов. Тркачка скијашка трка, која постоји од 1924. године, 2003. године добила је модеран формат, назван потера. У јуну 2011. године преименована је одлуком Савета ФИС-а у Љубљани, тако да би било погодно да се та такмичења разликују од оних који се односе на трке са хендикепом (srp.sokosport.com).

❸ порекло енгл. ski + грч. áthlon : борба.

❹ варијанте скијатлон.

❺ област спорт.

❻ напомене Не препоручује се изворно писање (*skiathlon*). Предност треба дати неологизму *скијатлон* над варијантом *скиатлон*.

скијатлѡн м. р.

❶ дефиниција *скијашко такмичење у коме такмичари један део стазе прелазе класичним скијањем, а други део скијањем на дасци.*

❷ цитати Skijatlon je jedna vrlo posebna disciplina na zimskim Olimpijskim igrama u Sočiju, koja od učesnika zahteva neverovatnu izdržljivost, pa i ne čudi što je na kraju trka retko ko uspeo da se održi na nogama (sport.blic.rs, 10. 2. 2014); Норвешки крос кантри скијаши освојили су три медаље у скијатлону на Зимским олимпијским играма у Пјонгчангу (b92.net, 11. 2. 2018); Шведска скијашица Шарлота Кала освојила је злато у скијатлону, првој дисциплини у којој су додељене медаље на Зимским олимпијским играма у Пјонгчангу (naslovi.net, 10. 2. 2018); Руски скијаш Aleksander Boljšunov trijumfoвао је на првом скијатлону сезоне који је у оквиру Svetskog kupa одржан у норвешком Lilehameru (sportklub.rs, 7. 12. 2019); Мушки скијатлон је подељен у две етапе од по 15 километара [...] У суботу је Marit Bjergen donela Норвешкој злато у првој трци у скијатлону у Сочију (vesti.rs, 9. 2. 2014).

❸ порекло енгл. ski + грч. áthlon : борба.

❹ варијанте СКИАТЛОН.

⑥ област спорт.

⑧ напомене Не препоручује се изворно писање (*skiathlon*). Предност треба дати неологизму *скијатлон* над варијантом *скиатлон*.

спòрā хрāна ж. р.

① дефиниција *храна произведена и спремљена на традиционалан начин, која се jede без журбе.*

② цитати Dinamčan stil života jedan je od razloga što se danas hranimo brzo i nezdravo. Sa takvim stilom povećala se ne samo potreba za uličnom hranom već i način na koji je gajimo i koristimo. Upravo iz tog razloga nastala je spora hrana koja se gaji na tradicionalan način (agromedia.rs, 28. 7. 2020); Italijan Karlo Petrini, osnivač Pokreta spore hrane, 1986. godine rekao je sad već antologijsku rečenicu – Mi smo ono što jedemo. Spora hrana je nastala kao odgovor na brzu hranu, ali se razvila u nešto mnogo više od toga. Spora hrana nudi sve što nudi bilo koja ishrana – sve vrste mesa, morske plodove, ribe, voće i povrće, mesne prerađevine koje se koriste isključivo domaće pripremljeni (gsigma.rs, 19. 2. 2018); Spora hrana je nastala kao odgovor na brzu hranu, ali se razvila u nešto mnogo više od toga. Sada je to čitav pokret, nastao kao bunt protiv otvaranja Mekdonalds restorana na Španskim stepenicama u Rimu (b92.net, 3. 8. 2010); „Kao репрезентативна спора храна, добра за здравље и дијете, К-храна ће помоћи људима да остану у физичкој форми,” говорио је Су и алудирао на концепт „споре хране” која промовише локална јела и традиционално кување. Спора храна, замишљена као супротност брзој храни, охрабрује гајење семена, биљака и домаћих животиња карактеристичних за локалне еколошке системе (ilustrovana.com, 18. 9. 2018); Ovu hranu vas ne teraju da jedete sa nogu, naprotiv! Ovaj pokret je nastao pre dvadesetak godina u Italiji kao neka vrsta inata u odnosu na mejnstrim – brzu hranu. Sve što brza hrana jeste, to spora hrana nije (nadijeti.com, 17. 10. 2016).

③ порекло према енгл. slow food.

⑥ област исхрана.

судòку м. р.

① дефиниција *табеларна логичка загонетка с бројевима од један до девет, пореклом из Јапана.*

② цитати Sudoku је игра која počiva на математичким принципима и коју је пронашао Leonard Euler, швајцарски математичар, 1793. године. 1979, у Америци се појављује игра Number Place. Игра је представљена у Јапану

1984, pod imenom koje na japanskom u bukvalnom prevodu znači ‘brojevi se mogu pojaviti samo jednom’. Nakon nekog vremena, to ime se krati u Sudoku. 2004. i 2005, brojne dnevne novine počinju da izdaju sudoku jedinačine i igra tada zapravo dobija na svojoj popularnosti. Osnovni Sudoku kvadrat je veličine 9×9, podeljen na 6 manjih kocki dimenzija 3×3. Svaka od ovih kocki, kolona ili redova mora da sadrži svih 9 brojeva od 1 do 9, bez ponavljanja (kakopedija.com, 10. 3. 2011); Sudoku je „igra za mozak” / Sudoku unapređuje logiku, dedukciju i konstruktivno rešavanje problema (sudokumagazin.wordpress.com, 25. 3. 2015); Ako volite da rešavate sudoku i u društvu važite za najinteligentniju osobu, možete pokušati da rešite najteži sudoku na svetu. Finski matematičar Arto Inkala proveo je tri meseca dizajnirajući tablu za sudoku koja ima samo jedno rešenje (blic.rs, 30. 6. 2012); Rešite sudoku dana: Cilj igre je ispuniti sva polja brojevima od 1 do 9; svaki broj sme da se pojavi tačno 9 puta (telegraf.rs, 12. 8. 2020).

❸ порекло јап. 数独 [sūdoku].

❹ област забава.

трејлер м. р.

❶ дефиниција *врста кратке рекламне најаве за нови филм, телевизијску серију и сл. у којој се налазе инсерти из тог дела.*

❷ цитати Novi trejler za film „Blade Runner 2049” će vas oduvati (vise.com, 9. 5. 2017); Prvi tizer trejler dužine jednog minuta za biografski film o Stivu Džobsu koji režira Deni Bojl i koji će nositi naziv „Steve Jobs”, je upravo stigao. Trejler nam ne otkriva mnogo o predstojećem filmu, ali nam daje prvi pogled na Majkla Fazbendera koji će igrati Stiva Džobsa (benchmark.rs, 18. 5. 2015); Објављен први трејлер филма о Елвису, улоге остварили Остин Батлер и Том Хенкс / [...] У трејлеру видимо младог Елвиса који изгледа нервозно док излази на сцену при чему га једна особа из публике изнервира и каже му да се „ошиша”, а остатак масе почиње да се смеје (rtv.rs, 20. 2. 2022); Изашао трејлер серије о првим дамама САД: Невјероватне трансформације три познате глумице / [...] Објављен је трејлер за прву сезону серије, коју је режирала Сузан Бир, а у једном дану имао је више од 400.000 прегледа (glassrpske.com, 18. 2. 2022).

❸ порекло енгл. trailer.

❹ област уметност.

трéјлерскѝ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који се односи на трејлер (врсту кратке рекламне најаве за нови филм, телевизијску серију и сл. у којој се налазе инсерти из тог дела)*

❷ цитати Bodroža је „Über lajf” okarakterisao i kao „trejlersko iskustvo” „Često se dešava da imate utisak da je trejler za neki holivudski film bolji od samog filma, a mi smo imali ideju da napravimo jedan dugačak trejler u kome može da se uživa. To je jedna vrsta interaktivne trejlerske forme”, rekao je on (arhiva.vesti-online.com, 1. 11. 2010); Kod najave Bratislava Brace Petkovića za budućeg ministra kulture *trejlerske* neizvesnosti gotovo da nema (pescanik.net, 23. 7. 2012); Bejli је на свом „Jutjub” каналу „Honest trailers” objavio brojne parodije na filmske trejlere, a sada je svoj duboki glas upotrebio da se našali sa sugrađanima. On je pratio ljude na ulici i komentarisao njihov izgled i ponašanje „trejlerskim” glasom (blic.rs, 7. 9. 2013); Jadni moji roditelji, presitno im je sve što piše u video klubu na tv, pa moraju da trpe da im listam film po film i čitam sinopsise trejlerskim glasom (twitter.com, 4. 1. 2021).

❸ порекло енгл. trailer.

❹ област УМЕТНОСТ.

узбўнити*, узбўним сврш.

❶ дефиниција *обавестити јавност или власт о опасним и штетним незаконитим радњама неке организације од стране особе која у тој организацији ради или је радила, или која је имала приступ поверљивим информацијама.*

❷ цитати „Javnost se može uzbuniti, bez prethodnog obaveštavanja ovlašćenog organa u slučaju neposredne opasnosti od nastanka štete velikih razmera, odnosno ako postoji opasnost od uništenja dokaza.” (čl.19. Zakona o zaštiti uzbunjivača) (twitter.com, 20. 10. 2019); Krušik i uzbunjivači u Srbiji: „Svako ko uzbuni javnost, nosi metu na leđima” (bbc.com, 14. 10. 2019); Iako mnogi smatraju da је Marija Mali „uzbunila javnost” tvrdnjama da је gradonačelnik Beograda sakrio od Agencije za borbu protiv korupcije 95.000 evra, da је organizovao rušenje objekata u Savamali, te da joj је tokom борбе за starateljstvo nad decom rekao da је sudija „njegova”, da bi dobila status uzbunjivačice, morala bi na sudu da dokaže uzročno-posledičnu vezu svega toga sa otkazom koji је dobila u kompaniji „Bambi” (danas.rs; 7. 3. 2017); Uzbunjivači mogu i da uzbune i javnost, najčešće putem medija (istinomer.rs, 11. 10. 2016).

❹ област ПРАВО.

узбуњивање* с. р.

❶ дефиниција *обавештавање јавности или власти о опасним и штетним незаконитим радњама неке организације од стране особе која у тој организацији ради или је радила, или која је имала приступ поверљивим информацијама.*

❷ цитати „Uzbunjivanje” је откривање информације о кршењу прописа, кршењу људских права, вршењу јавног овлашћења противно сврси због које је поверено, опасности по живот, јавно здравље, безбедност, животну средину, као и ради спречавања штете великих размера (paragraf.rs, 2014); Штетна радња је свако чинjenje или нечинjenje у вези са узбуњивањем којим се узбуњивачу угрожава или повређује право, односно којим се то лице ставља у неповољнији положај (mojafirma.rs, 20. 8. 2015); Ми упозорavamo оне који не знају да узбуњивање не пролази без одмазде nigде у свету, па ни у Србији (cenzolovka.rs, 1. 12. 2019); Циљ узбуњивања према овом закону је заштита јавног интереса и општег добра. Да би се нешто окарактерисало као узбуњивање неопходно је да информација која се открива указује да је угрожен јавни интерес (vk.sud.rs).

❸ синоними *дување у пиштаљку, звиждање.*

❹ област *право.*

узбуњивач м. р.

❶ дефиниција *особа која узбуњује (= обавештава јавност или власт о опасним и штетним незаконитим радњама организације у којој ради или је радила, или о поверљивим информацијама којим је имала приступ); мушка особа која узбуњује.*

❷ цитати Узбуњивач је физичко лице које узбуњује у вези са својим радним ангажовањем, поступком запошљавања, коришћењем услуга органа власти, носилаца јавних овлашћења или јавних служби, пословном сарадњом и правом власништва у привредном друштву (mpravde.gov.rs); Узбуњивачи у Србији су људи посебног кова (cenzolovka.rs, 1. 12. 2019); Узбуњивачи су грађани који користе право на слободу говора да укажу на злоупотребу овлашћења којом се изneverава поверење јавности. [...] Узбуњивач се директно може обратити послодавцу или органу јавне власти. У изузетним околностима, он може информацију обелоданити јавности, тако што ćete се обратити некој организацији цивилног друштва или медијима, како би спречили непосредну опасност по живот, јавно здравље, безбедност или животну средину или штету великих размера или да би спречили уништавање доказа (bbc.com, 14. 10. 2019); Суд је utvrdio да је Hitna pomoć prekršila Zakon o

zaštiti uzbunjivača – na 4 oglasne table je objavila identitet uzbunjivača, što je prouzrokovalo njegovo šikaniranje kod kolega (twitter.com, 29. 9. 2020).

⑥ област право.

узбуњивачица ж. р.

① дефиниција *женска особа уzbунјивач.*

② цитати Uzbunjivačica iz Ćuprije ostaje bez posla. Uzbunjivačica iz Ćuprije Sunčica Ivanović, koja je ukazivala na brojne nepravilnosti u radu Akademije akademsko-medicinskih strukovnih studija u Ćupriji uskoro bi mogla da ostane bez posla, jer joj 17. jula ističe ugovor u ovoj visokoškolskoj ustanovi (nova.rs, 3. 6. 2020); Uzbunjivačica koja je dobila otkaz postala direktorka (twitter.com, 24. 5. 2016); Руска уzbунјивачица може у Рио као неутрални такмичар (rts.rs, 1. 7. 2016); PRVI PUT U SRBIJI: Uzbunjivačica pobedila državu (mondo.rs, 7. 6. 2017); Норвешка серија са hepiendom. Uzbunjivačica dobila odštetu jer su je nezakonito otpustili kad je otkrila korupciju u samom vrhu државе (twitter.com, 19. 7. 2020).

⑥ област право.

узбуњивачки -а, -о

① дефиниција *који се односи на уzbунјивање, уzbунјиваче и уzbунјивачице (= обавештавање јавности или власти о опасним и штетним незаконитим радњама неке организације од стране особе која у тој организацији ради или је радила, или која је имала приступ поверљивим информацијама).*

② цитати Kakvi su ovo uzbunjivački naslovi, molim lepo? (twitter.com, 30. 9. 2013); Uzbunjivački sajt Pištaljka demantovao je navode Tanjuga da nije izneo dokaze... (twitter.com, 28. 2. 2015); Pre nego što objasnimo zašto je to tako, treba odgovoriti na pitanje – zašto je uopšte važno da li je Aleksandar Obradović uzbunjivač. Njegov uzbunjivački status ni na koji način ne bi uticao na činjenicu da se poslovnom tajnom ne mogu štititi izvršioци krivičnih dela i da on ne sme da bude progonjen za obelodanjivanje takvih podataka (direktno.rs, 21. 10. 2019); Uzbunjivački sajt „Vikiliks” predložio je američkom predsedniku Donaldu Trampu da imenuje Džulijana Asanža za šefa specijalne jedinice za sajber-bezbednost, o kojoj je razgovarao sa ruskim kolegom Vladimirom Putinom (blic.rs, 10. 7. 2017).

⑥ област право.